YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№6

Google Scholar
OPEN ACCESS
ULRICHSWEB GLOBAL SERIALS DIRECTORY
OpenAIRE
ROAD
НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА ELIBRARY.RU
Academic Resource Index ResearchBib
ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE
CYBERLENINKA
BASE
INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL
Crossref

ISSN: 2992-8982
https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/
2025

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 581 sahifa.
E’lon qilishga 2025-yil 1-iyunda ruxsat etildi.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Karimov Norboy G‘aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay’ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G‘afforovna, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug‘aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko‘nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo‘ja o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O‘z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig‘i o‘rinbosari
Ochilov Farkhod, O‘zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig‘i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), katta o‘qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o‘g‘li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o‘g‘li, TDIU katta o‘qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotni shakllantirishda xitoy va rossiya investitsiyalarining qiyosiy tahlili 20
Malikov Numonjon Kamalovich

Raqamli texnologiyalarning makroiqtisodiy barqarorlikka ta’siri 26
Sherzod Rajabov, Istora Abdusalomova

Reducing inequality through human capital development: a comparative analysis of policies in the european union and uzbekistan 30
Ilxomjonov Jaxongir Alisher o‘g‘li

Hududiy raqamli infratuzilmaning xizmat ko‘rsatish sektoriga ta’siri: samarqand viloyati misolida 39
Musinov Dilshod Sultanovich

Ways to improve quality in hotels through digital technologies 44
N.A. Rakhmonova

Проблемы и пути внедрения механизма налогового стимулирования центров инновационного роста нового узбекистана 48
Умаров Б. С.

Влияние протекционистской политики на инвестиционные стратегии промышленных предприятий 55
Ёдгоров Сардорбек Самадович

Fiskal siyosat tahlili: aholi bandligi; aholi daromadlari; soliqqa tortish 61
Isroilov Boxodir Ibragimovich, Navruzova Farog‘at Abdihamid qizi

Problems in entrepreneurial potential development: a comprehensive analysis of contemporary barriers and challenges 67
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o‘g‘li

Tijorat banklarida aholi omonatlarining jozibadorligini oshirishning metodologik asoslari va amaliy yo‘nalishlari 73
Xakimov Zoxid Norbo‘tayevich

To‘lov aylanmasining mohiyatini aniqlashda to‘lov va to‘lov oqimlarining roli 78
I.F.Sayfiddinov

Moliyaviy inklyuzivlikni ta’minlovchi samarali soliq siyosati 83
Artikov Ne’matulla Abdusalamovich

Youth, digital finance, and the gig economy in uzbekistan 86
Akmal Boymurodov

Aktsiyadorlik jamiyatlari korporativ boshqaruvda qaror qabul qilishda raqamli texnologiyalardan foydalanish masalalari 91
Xabibullaeva Shirinxon Tohir qizi

Вусловиях трансформации обеспечение развитие образования и нуки в сфере подготовки управленческих кадров 98
Суюнов Дилмурод Холмурадович

Ипотечное кредитование как инструмент социальной политики в узбекистане 104
Базарова Нигора Равшановна

Kichik biznes subyektlari tomonidan hudud aholisi bandligini ta’minlashning ijtimoiy va iqtisodiy natijalari 110
Ergasheva Nigora Abdigapparovna

Kichik korxonalar istiqbolli hududlarda sanoat ishlab chiqarish holati dinamikasi 114
Xonto‘rayev Obbosxon Kamolxon o‘g‘li

Banklarning aktivlarini daromadliligini oshirish yo‘llari 118
Elbusinova Umida Khamidullaevna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Ekologik omillar oʻzgarishining dehqon xoʻjaliklari yalpi hosiliga taʼsiri 123
Otamurodova Dildora Abdukrimovna

Oʻzbekiston tijorat banklarining yashil iqtisodiyotdagi oʻrni 128
Eshev Furqat A'zamovich, Ibragimova Feruza Axtamovna,
Jumanazarova Malika Baxtiyorovna, Raxmatova Mohina Dilmurod qizi

Использование интеллектуальных технологий в процессе обслуживания клиентов банка 132
Хашимова Дилёра Пахритдиновна

Innovatsion faoliyatning moliyaviy ragʻbatlantirish va boshqaruv samaradorligini belgilovchi omil va jihatlar 138
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich

Import tovarlari boʻyicha aksiz soligʻini undirishning nazariy asoslari 143
Abdurasulov Murodjon Bahrom oʻgʻli

Роль цифровых валют центральных банков в модернизации платёжной инфраструктуры: мировой опыт и перспективы Узбекистана 150
Срожиддинова З.Х., Тухтасинова Д.Н.

Tijorat banklarida chakana toʻlov tizimlarini nazariy asosi 155
Sultonov Davronjon Rustam oʻgʻli

Tikuv-trikotaj korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirishda strategik menejmentning roli 161
Mamatraimov Islom Mamanazarovich

Taʼlim, ekologiya va raqamlashtirish sohalarida bolalar va oʻsmirlar turizmini integratsiyalash: xalqaro tajribalar va Oʻzbekiston 170
Islomova Dilrabo Salomovna

Iqtisodiy masalalarni matritsalar nazariyasi asosida modellashtirish va python dasturlash tilida yechish 175
Tojiyev Ilhom Ibraimovich, Toʻrayeva Feruza Dilmurodovna, Namozova Barchinoy Gʻayrat qizi,
Baxronova Zuhra Otaniyoz qizi

Pul bozori barqarorligini taʼminlashda tijorat banklarida likvidlikni boshqarish samaradorligi 188
Sattorova Nasiba Gʻanijon qizi

The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project 192
Akbarjon Iminov

Аутоиммунные поражения центральной нервной системы, возникающие после стрептококковой инфекции 198
Умарова Саодат Сулаймоновна, Нормахматов Бахтиёр Ботиралиевич

Iqtisodiyotiga yoʻnaltirilgan investiyalar tahlili 204
Namozov Olim Botirovich

Creating a favorable climate for investment in agriculture 209
U.I.Djumaniyazov, B.J.Mirzaev

Davlat ishtirokidagi korxonalarni korporativ boshqaruvni xalqaro standartlari asosida takomillashtirish 214
F.Djalilov

Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy suʻgurta qilish xarajatlarini hisobi 222
Kuliboyev Azamat Shonazarovich

Oʻzbekistonda bank operatsion xarajatlari buxgalteriya hisobi 227
Qurbonova Sitora Vahobjon qizi

Oʻzbekistonda kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini rivojlantirishning strategik yoʻnalishlari 233
Musayev Ozodjon Shavkat oʻgʻli

Пути обеспечения стабильного экономического роста в условиях перехода к зелёной экономике, совершенствования государственной экономической политики и повышения эффективности внедрения принципов цикличной экономики 237
Худайбергенова Адалат Неъматуллаевна, Убайдуллаев Сирожиддин Жамшидович, Файзиева Хамида

Кудратовна, Эшбоев Миржалол Бахромович

Oʻzbekiston sanoatining iqtisodiy holatini baholash 241
Mamanazarov Oybek Shomurodovich

Maktabgacha ta'limda tayanch kompetensiyalarni shakllantirishda matematika va savod asoslarining didaktik yechimlari........ 247
Mingboyeva Guldorxon Maxmudovna

Soliq tizimida soliq riskini baholash uslubiyoti........ 252
Nasimov Ravshanjon Azimovich

Budjetni rejalashtirish tizimida jismoniy shaxslar daromadlari boʻyicha prognozlashni takomillashtirishning metodologik asoslari 260
Babaev Shavkat Bayramovich

Понятие и сущность денежного потока в системе финансового управления........ 267
Машарипова Шахло Адамбаевна

Yashil mehmonxonalarda strategik tahlil metodologiyasi 274
Rasulova Nigora Yusupovna

Цифровая трансформация: новые возможности и современные тенденции в управлении бизнесом и инвестициями........ 279
Баратова Динора Алишеровна

Mehmonxonalarda xizmat koʻrsatishning sifati va samaradorligini baholash........ 283
Ikromov Akbar Farxod oʻgʻli

Модель внедрения open banking в Узбекистане: предложение на основе международного опыта и локальных особенностей........ 288
Камалов Шухрат Камалович, Аскарова Дилором Хожимуратовна, Баходиров Жасурбек Олёрбек ўғли, Маликов Шохрух Шокирович, Тенгелова Фарангиз Мажид кизи

Oʻzbekistonda islom moliyasini joriy qilishning yoʻllari 295
Ashurboyev Farrux Alisher oʻgʻli , Tuxsanov Eldor Dilmurod oʻgʻli

AQSH tajribasiga koʻra eksportni iqtisodiy oʻsishga tasiri 299
D.E.Qarshiev

Iqtisodiyotni tartibga solish orqali aholi farovonligini oshirishning ahamiyati 304
Berdibekov A.

Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish va aholi moliyaviy savodxonligini oshirishda inklyuziv moliyaning ahamiyati........ 308
Latipova Shaxnoza Maxmudovna

Problems of the financial mechanism influence for stable and inertial development of enterprises........ 313
Zaynalov Jakhongir Rasulovich, Alieva Susanna

Tibbiyot turizmni rivojlantirish va uning salohiyatini iqtisodiy baholashning ilmiy va uslubiy asoslari 317
Vofaxojayeva Dilafruz Marufovna

Turistik destinatsiyalar va raqamli marketing texnologiyalari orqali turizm barqarorligini transformatsiya qilish 322
Nurmuhammadxon Oppoqqonov

Kichik va oʻrta biznes moliyaviy barqarorligining kambagʻallikni kamaytirishdagi ahamiyati........ 327
Djamalov Xasan Numanjanovich

Qoraqalpogʻiston respublikasida turizmni rivojlantirishning tashkiliy va iqtisodiy salohiyatini baholash........ 335
Xoshimov Baxrom Baxadirovich

Oʻzbekiston turizm sektorida togʻ turizmining ulushi........ 343
Alimov Abduvakil Komil oʻgʻli

Oʻzbekiston respublikasida investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish va bunda xorij tajribasi........ 348
Ismailov Dilshod Anvarjonovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Tadbirkorlik faoliyatini samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning holati........354
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich

Tadbirkorlik faoliyatida innovatsiyalarni rivojlantirish strategiyasini tanlash va asoslash........358
Shakirova Madinaxon Gafurdjanovna

Oʻzbekistonning xalqaro valyuta-moliya tashkilotlari bilan oʻzaro hamkorlik aloqalarini mustahkamlash yoʻnalishlari........362
Gulmurodova Marjona Olimjon qizi, Turgʻunova Zohida Shavkat qizi, Umida Yuldasheva

Jismoniy shaxslarning daromadlarini soliqqa tortish tartibini takomillashtirish........367
Bobomurotova Manzura Panji qizi

Aksiyadorlik jamiyatlari va qimmatli qogʻozlar bozori oʻrtasidagi iqtisodiy munosabatlar........372
Berdaliyev Javohir Jahongir oʻgʻli

Fargʻona viloyati mahallalarida tadbirkorlikni va hunarmadchilikni rivojlanishi holati tahlili........379
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich

Проблемы охраны окружающей среды и формирования «зеленой экономики»........389
Ёдгорова Мухайё Шухратовна, Иминова Наргиза Акрамовна

The evolution of passenger transport in uzbekistan and its impact on economic growth........392
Naubetova Ziyada Niyet kizi

Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy sugʻurta qilish xarajatlarining hisobi........397
Kuliboev Azamat Shonazarovich

Jahon sugʻurta amaliyotining Oʻzbekiston sugʻurta bozorining rivojlanishiga taʼsiri........402
Kuvatova Dinara Anvarovna

Milliy iqtisodiyotda xorijiy investitsiyalarning ahamiyati va taʼsir mexanizmlari........406
Abdullayev Zoxid Xolxoʻjayevich

Xaridorlar bilan hisob-kitoblar auditida moliyaviy tahlil usullarini qoʻllash xususiyatlari........411
Saginbaev Sultanbek Turdibay oʻgʻli, Sultamuratov Qallibek

The function and value of commercial banks in fostering capital market growth........416
Isakov Janabay Yakipbaevich

Raqamli tehnologiyalarning korxonalar risk boshqaruvidagi rolini swot tahlili orqali tadqiq etishning ahamiyati........427
Tojimatov Izzatbek Ikromali oʻgʻli

Germaniyaning deutsche banki va buyuk britaniyaning barclays banki xizmatlar amaliyoti va uni oʻzbekiston bank tizimi faoliyatiga qoʻllash yoʻllari........432
Raxmatov Temur Sotiboldiyevich

The state and development trends of business process auditing in joint-stock companies in uzbekistan........439
Utegenova Sarbinaz Turdimuratovna

Mamlaktimizda amaldagi budjetlararo munosabatlarning tartibi hisobi, hamda uning ahamiyati........444
Tuxsanov Eldor Dilmurod oʻgʻli, Saydullayeva Zeboxon Shukrilla qizi

Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni boshqarishni takomillashtirish........462
Xaydarova Eʼzoza Shukurullayevna, Li Zin Bo

Barqaror rivojlanish va yashil iqtisodiyotning mamlakatimizda soʻnggi yillardagi oshib borayotgan ahamiyati........467
Bahodirova Mohigul

Conceptual framework for boosting the financial and economic performance of investment projects in industrial enterprises........472
Sarriev Kahraman Ramatullaevich

Bandlik va ayollar tadbirkorligi........477
Ibodullayeva M.S.

Mamlakatimiz yalpi ichki mahsulotini ekonometrik prognozlash ... 482
A'zamov Musurmon Axmadovich, Islomov Javohir

Eksport siyosatini tadbirkorlik faoliyati rivojlanishiga ta'siri ... 488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich, Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li

Aholini ish bilan ta'minlashda qishloq aholisini mehnat salohiyatidan foydalanish ... 492
Noiba Qodirova Maxmud qizi

Yashirin iqtisodiyotni kamaytirishda rasmiy bandlik va moliyaviy munosabatlarni rivojlantirish ... 497
Xalimbetov Farxad Bagibekovich, Reyimberdiyev Baburbek Adilbek o'g'li

Analysis of touristic potential and capacity of ecotourism sites ... 501
Abdurakhmanova Akida Faizulla kizi

Xorijiy investitsiya ishtirokidagi korxonalarni moliyalashtirishni takomillashtirish ... 509
Salohiddinov Jaloliddin

Infratuzilma va bozor infratuzilmasi tushunchalarining nazariy tavsifi ... 516
G'aniyev Botir Baxtiyorovich

O'zbekiston va xorijiy davlatlarda aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlar orqali kapital yig'ish strategiyalari ... 520
Dilnozaxon Muxitdinova

Iqtisodiy inqiroz paytida korxonalarda likvidlilikni boshqarish strategiyalari ... 527
Abdusalomova Nodira Bakhodirovna, Jabborova Sevinch Xusanovna

O'zbekistonda islomiy mikromoliyaviy xizmatlar orqali ish bilan bandlikni oshirish istiqbollari ... 532
Mamatkulov Humoyun Bobir-ugli

Textile enterprises and changing market conditions: integration of demand analysis, trend forecasting and strategic assortment management ... 536
Ikramova Nodira Burkhon kizi

Aksiyadorlik korxonalari boshqaruv tizimida korporativ madaniyatni takomillashtirish ... 540
Umarkhodjaeva Muyassarhon Ganievna, Omanova Nargiza Rustam qizi

Moliyaviy faoliyat natijalari hisobi va auditini takomillashtirish ... 548
Po'latov Xudoyberdi Uktamovich, Abduxoliqov Isomiddin Ikrom o'g'li

Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiyotning real sektori korxonalariga kreditlar bo'yicha foiz stavkalariga ta'sir ko'rsatishda markaziy banklarning qayta moliyalash stavkalarining rolini tahlil qilish ... 553
Jabbarov Eliboy, Abdullayeva Charos Abdullo qizi

O'zbekistonda qishloq xo'jalik mahsulotlarini qayta ishlashda innovatsiyalarning roli va iqtisodiy samaradorligi ... 558
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Solohiddinov Nuriddin Sirojiddin o'g'li

Sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish orqali chiqindilarni boshqarish muammosini bartaraf etish yo'llari ... 563
Narzullayev Elmurod Shuxrat o'g'li, Hamrokulov Ulug'bek Abdurahmatovich

Korxonani samarali boshqarishni ta'minlash strategiyalari ... 567
D.Mutalova

Masofaviy ta'lim platformalarining qiyosiy tahlili va funksional xususiyatlari ... 571
Nabieva Nilufar Nabi qizi

Raqamli iqtisodiyotning jamiyat hayotiga ta'siri ... 577
Aripova Ziyoda Xayrullayevna, Nurmuxamedova Tursunoy Usmonovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

RAQAMLI IQTISODIYOTNING JAMIYAT HAYOTIGA TA’SIRI

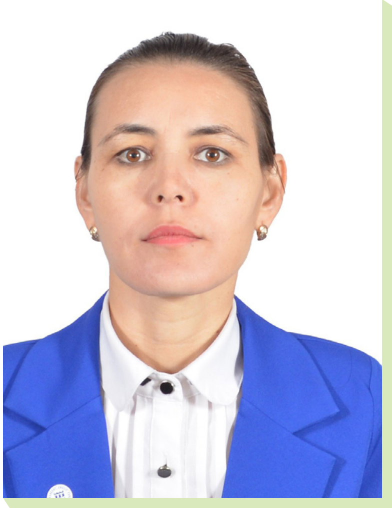

Aripova Ziyoda Xayrullayevna
Muhammad al-Xorazmiy nomidagi
Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
“Elektronika va Radiotexnika”
kafedrasi katta o‘qituvchisi
aripovazitoda85@gmail.com

Nurmuxamedova Tursunoy Usmonovna
Muhammad al-Xorazmiy nomidagi
Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
“Elektronika va Radiotexnika” kafedrasi assistenti

Annotatsiya: Ushbu maqola raqamli iqtisodiyotning jamiyat hayotining turli jabhalariga, xususan, iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy sohalarga ta’sirini o‘rganadi. Raqamli texnologiyalar, internet va ma’lumotlarga asoslangan xizmatlarning jadal rivojlanishi jamiyatda yangi imkoniyatlar hamda muammolarni yuzaga keltirmoqda. Maqolada raqamli iqtisodiyotning ijobiy va salbiy jihatlari tahlil qilinadi, shuningdek, ushbu jarayonning kelajakdagi yo‘nalishlariga oid takliflar keltiriladi. Tadqiqotda adabiyotlar tahlili va statistik ma’lumotlarga asoslangan yondashuv qo‘llanilgan.

Kalit so‘zlar: raqamli iqtisodiyot, jamiyat, texnologik innovatsiyalar, iqtisodiy o‘sish, ijtimoiy o‘zgarishlar, raqamli tengsizlik.

Abstract: This article explores the impact of digital economics on various aspects of society's life, in particular the economic, social and cultural spheres. The rapid development of digital technologies, the internet and data-based services creates new opportunities and problems in society. The article analyzes the pros and cons of the digital economy, as well as quotes on future directions of this process. The study used an approach based on literature analysis and statistics.

Key words: digital economy, society, technological innovation, economic growth, social change, digital inequality.

Аннотация: В этой статье исследуется влияние цифровой экономики на различные аспекты жизни общества, особенно в экономической, социальной и культурной сферах. Быстрое развитие цифровых технологий, интернета и услуг, основанных на данных, открывает новые возможности и проблемы в обществе. В статье анализируются плюсы и минусы цифровой экономики, а также даются предложения по будущим направлениям этого процесса. В исследовании использовался подход, основанный на анализе литературы и статистических данных.

Ключевые слова: Цифровая экономика, общество, технологические инновации, экономический рост, социальные изменения, цифровое неравенство.

KIRISH

Raqamli iqtisodiyot so‘nggi o‘n yilliklarda global miqyosda iqtisodiy va ijtimoiy tuzilmalarni tubdan o‘zgartirdi. Internet, sun’iy intellekt, katta ma’lumotlar (Big Data) va blokcheyn kabi texnologiyalar nafaqat biznes jarayonlarini, balki odamlarning kundalik hayotini ham o‘zgartirmoqda. Raqamli iqtisodiyotning jamiyatga

ta’siri ko‘p qirrali bo‘lib, u iqtisodiy samaradorlikni oshirish, axborotga kirishni kengaytirish kabi ijobiy natijalar bilan birga, raqamli tengsizlik, maxfiylik muammolari va ijtimoiy adolatsizlik kabi salbiy oqibatlarni ham keltirib chiqarmoqda. Ushbu maqola raqamli iqtisodiyotning jamiyat hayotiga ta’sirini keng ko‘lamda tahlil qilishga qaratilgan bo‘lib, uning ijobiy va salbiy jihatlarini muvozanatli ravishda ko‘rib chiqadi.

Raqamli iqtisodiyot axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT), internet, sun’iy intellekt, blokcheyn, katta ma’lumotlar (Big Data) va boshqa raqamli innovatsiyalarga asoslangan iqtisodiy faoliyat sohasi bo‘lib, u jamiyat hayotining barcha jabhalariga chuqur ta’sir ko‘rsatmoqda. Quyida raqamli iqtisodiyotning jamiyatga ta’sirining asosiy yo‘nalishlari batafsil yoritiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Raqamli iqtisodiyotning jamiyat hayotiga ta’siri bo‘yicha ilmiy adabiyotlarda ushbu sohaning turli jihatlari keng o‘rganilgan. Aksariyat tadqiqotlar raqamli texnologiyalar insonlarning iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy faoliyatlariga chuqur ta’sir ko‘rsatayotganini ta’kidlaydi. Manuel Castells raqamli inqilob ijtimoiy tuzilmalarni o‘zgartirayotganini ta’kidlab, “Axborot davri” konsepsiyasi orqali jamiyatda axborot oqimlari asosiy resursga aylanganini isbotlagan. U raqamli iqtisodiyotni global tarmoq jamiyati shakllanishining asosi sifatida tavsiflaydi.

Shuningdek, Brynjolfsson va McAfee raqamli texnologiyalar ish o‘rinlari dinamikasi, ishlab chiqarish samaradorligi hamda ijtimoiy tenglikka ta’sirini chuqur tahlil qilgan. Ular raqamli transformatsiyaning natijasi sifatida yangi ixtisosliklar yuzaga kelayotganini, ammo bu o‘zgarishlar ijtimoiy tafovutlarni ham chuqurlashtirishi mumkinligini ogohlantiradi. Xususan, “The Second Machine Age” asarida ular avtomatlashtirish va sun’iy intellekt texnologiyalarining inson mehnatiga bo‘lgan talabni o‘zgartirishini asoslab bergan.

Raqamli iqtisodiyotning siyosiy va huquqiy jihatlarini o‘rgangan Luciano Floridi esa raqamli fuqarolik, shaxsiy ma’lumotlar xavfsizligi va raqamli tengsizlik masalalarini muhokama qiladi. Uning tadqiqotlari raqamli etikaga doir muhim asoslarni shakllantirgan. Shu bilan birga, OECD va UNCTAD tomonidan taqdim etilgan xalqaro hisobotlarda raqamli iqtisodiyotning makroiqtisodiy ko‘rsatkichlarga ta’siri, soliq bazasining o‘zgarishi, elektron tijorat hajmining ortishi kabi omillar statistik dalillar bilan yoritilgan.

O‘zbekistonda esa T. Sh. Shodiev va I. I. Yuldashev singari olimlar raqamli texnologiyalarning davlat boshqaruvi, ta’lim va sog‘liqni saqlash tizimlarida joriy etilishi bo‘yicha izlanishlar olib borgan. Ular raqamli infratuzilmaning rivoji nafaqat xizmatlar sifatini oshirishi, balki aholining davlat institutlariga bo‘lgan ishonchini kuchaytirishini ham qayd etgan. Ayniqsa, “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi doirasida olib borilgan islohotlar tahlilida raqamli tengsizlikni kamaytirish va raqamli savodxonlikni oshirish asosiy yo‘nalish sifatida belgilangani ko‘rsatilgan.

Raqamli iqtisodiyot jamiyat hayotiga ko‘p qirrali ta’sir ko‘rsatib, bandlikdan tortib siyosiy ishtirokgacha bo‘lgan barcha sohalarni qamrab olmoqda. Ilmiy adabiyotlarda bu jarayonlar nafaqat texnologik yondashuvlar orqali, balki ijtimoiy, madaniy va huquqiy mezonlar asosida ham tahlil qilinmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda ma’lumotlar asosan ilmiy maqolalar, xalqaro tashkilotlar hisobotlari hamda O‘zbekistonning raqamli strategiyalari asosida to‘plandi. Tahlil usuli sifatida taqqoslov, kontent tahlili va statistik ko‘rsatkichlar tahlili qo‘llanildi. Ushbu metodlar orqali raqamli iqtisodiyotning jamiyat hayotiga ko‘rsatgan bevosita va bilvosita ta’sirlari aniqlab chiqildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Raqamli iqtisodiyot iqtisodiy faoliyatni transformatsiya qilib, ishlab chiqarish, xizmat ko‘rsatish va biznes jarayonlarini soddalashtirmoqda. Bu jarayon avtomatlashtirish va optimallashtirish, elektron tijorat, raqamli xizmatlar va yangi biznes modellar orqali amalga oshirilmoqda. Sun’iy intellekt va robototexnika yordamida ishlab chiqarish jarayonlari avtomatlashtirilib, xarajatlar kamaytiriladi va mahsuldorlik oshiriladi. Masalan, Industry 4.0 doirasida faoliyat yurituvchi aqlli zavodlar real vaqt rejimida ma’lumotlarni tahlil qilib, resurslardan samarali foydalanmoqda. Shuningdek, Amazon, Alibaba, Ozon va Uzum kabi onlayn platformalar kichik va o‘rta biznes subyektlariga global bozorga kirish imkonini yaratmoqda. Bank, sug‘urta, logistika sohalarida raqamli yechimlar xizmatlarni tezkor va arzon qilishga xizmat qilmoqda. Raqamli iqtisodiyotda “sharing economy” va obunaga asoslangan xizmatlar kabi yangi biznes modellar iqtisodiy o‘sishni rag‘batlantirayotgan bo‘lsa-da, bu jarayon an’anaviy tashkilotlar va kichik bizneslar uchun jiddiy raqobat muhitini yuzaga keltirmoqda.

Raqamli iqtisodiyot mehnat bozorini ham tubdan o‘zgartirmoqda. U yangi kasblarni yaratmoqda, jumladan, ma’lumotlar tahlilchisi, kiberxavfsizlik mutaxassisi, dasturchi va UI/UX dizaynerlar kabi mutaxassisliklarga ehtiyoj ortmoqda. Xususan, 2025-yilga kelib sun’iy intellekt bilan bog‘liq millionlab yangi ish o‘rinlari yaratilishi prognoz qilinmoqda. Shu bilan birga, avtomatlashtirish natijasida oddiy va takroriy vazifalar yo‘qolib, ayrim sohalarda

ishsizlik xavfi kuchaymoqda. McKinsey hisobotida keltirilishicha, 2030-yilga borib global ish oʻrinlarining 30 foizgacha boʻlgan qismi avtomatlashtirilishi mumkin. Raqamli platformalar masofaviy ishlashni kengaytirib, ish joylari va yashash joylari oʻrtasidagi bogʻliqlikni zaiflashtirdi. Bu holat moslashuvchanlikni oshirgan boʻlsa-da, ish va shaxsiy hayot oʻrtasidagi muvozanatga salbiy taʼsir koʻrsatmoqda. Shu bilan birga, raqamli iqtisodiyot doimiy taʼlim va yangi koʻnikmalarning muhimligini oshirgan, bu esa taʼlim tizimiga yangi talablar qoʻymoqda. Raqamli koʻnikmalarga ega boʻlmaganlar esa iqtisodiy jarayonlardan chetda qolish xavfi bilan yuzlashmoqda.

Raqamli iqtisodiyot ijtimoiy tenglik masalasiga ham bir nechta yoʻnalishda taʼsir koʻrsatmoqda. Onlayn taʼlim platformalari, telemeditsina va davlat xizmatlarining raqamlashtirilishi orqali chekka hududlarda yashovchilar uchun yangi imkoniyatlar yaratilmoqda. Masalan, Oʻzbekistonda "Davlat xizmatlari" portali orqali fuqarolar koʻplab byurokratik jarayonlarni soddalashtirilgan tarzda amalga oshira olmoqda. Shu bilan birga, internet va zamonaviy qurilmalarga teng kirish imkoniyatining yoʻqligi ijtimoiy tengsizlikni kuchaytirishi mumkin. Ayniqsa, rivojlanayotgan mamlakatlarda yuqori tezlikdagi internetga kirish imkoniyati cheklangan. Gender tengsizligi ham dolzarb muammolardan biri boʻlib, ayniqsa raqamli sohalarda ayollar ishtirokining pastligi bu tengsizlikni yanada chuqurlashtirmoqda. Masalan, IT sohasida ayollar ulushi koʻpi bilan 20–25 foizni tashkil qilmoqda. Shu bois raqamli iqtisodiyotning imkoniyatlaridan teng foydalanish uchun infratuzilma, zamonaviy texnologiyalar va taʼlim tizimiga jiddiy sarmoya kiritilishi lozim.

Raqamli iqtisodiyotda maʼlumotlar asosiy resurs sifatida maydonga chiqmoqda, biroq bu sohada xavfsizlik va maxfiylik bilan bogʻliq muammolar tobora keskinlashmoqda. Kiberxavf-xatarlar, jumladan, kiberhujumlar, maʼlumotlarning oʻgʻirlanishi va "ransomware" kabi tahdidlar global miqyosda keng tarqalgan boʻlib, 2023-yilda bu yoʻnalishdagi zarar trillion dollarga yetgani qayd etilgan. Shu bilan birga, ijtimoiy tarmoqlar va onlayn platformalar foydalanuvchi maʼlumotlarini yigʻib, ularni reklama yoki boshqa tijorat maqsadlarida ishlatishi maxfiylik muammolarini yanada chuqurlashtirmoqda. Yevropa Ittifoqidagi GDPR yoki AQShning Kaliforniya shtatidagi CCPA kabi qonunchilik normalari maʼlumotlarni himoya qilishda samarali vosita boʻlayotgan boʻlsa-da, koʻplab rivojlanayotgan mamlakatlarda bu boradagi yuridik baza hali zaif. Shu bois, foydalanuvchilarning ishonchini saqlab qolish uchun kuchli kiberxavfsizlik tizimlari va shaffof maʼlumotlar siyosatining ishlab chiqilishi zarur.

Raqamli iqtisodiyot kundalik hayotni sezilarli darajada yengillashtirayotgani ham inkor etib boʻlmaydi. Mobil bank xizmatlari, onlayn xarid qilish va yetkazib berish platformalari hayot sifatini oshirib, vaqtni tejash imkonini bermoqda. Oʻzbekistonda Click va Payme kabi toʻlov tizimlari bunga yaqqol misoldir. Shuningdek, pandemiya davrida Zoom yoki Google Classroom orqali amalga oshirilgan masofaviy taʼlim va ish jarayonlari jamiyatning barqarorligini taʼminlashda muhim rol oʻynadi. Aqlli shaharlar texnologiyasi esa transport tizimlari, kommunal xizmatlar va shahar boshqaruvining optimallashtirilishiga xizmat qilmoqda. Biroq bular bilan birga ayrim salbiy oqibatlar ham yuzaga chiqmoqda. Jumladan, ekran qarshisida oʻtkaziladigan vaqtning ortishi inson salomatligiga salbiy taʼsir koʻrsatmoqda — depressiya, stress, koʻz charchoqlari va harakatsizlik bunga misoldir. Shuningdek, onlayn muloqot shakllarining kengayishi real insoniy munosabatlar va ijtimoiy aloqalarning zaiflashuviga olib kelmoqda.

Raqamli iqtisodiyot madaniy va ijtimoiy sohalarda ham sezilarli oʻzgarishlarga sabab boʻlmoqda. Ijtimoiy tarmoqlar — X, Instagram, TikTok kabi platformalar — odamlarning oʻz fikrini erkin ifoda etishi va global miqyosda muloqot qilish imkoniyatini kengaytirmoqda. Bu esa baʼzi hollarda ijtimoiy harakatlarning (masalan, MeToo) kuchayishiga turtki boʻlmoqda. Shu bilan birga, striming platformalari orqali (Netflix, YouTube) madaniy mahsulotlar butun dunyoga tarqalayotgani mahalliy madaniyatlar uchun xavf tugʻdirishi mumkin. Ularning oʻziga xosligi yoʻqolib borayotgani madaniyat globallashuvining salbiy jihatlaridan biridir. Bundan tashqari, dezinformatsiya, yaʼni soxta yangiliklar va manipulyatsiyalarning tez tarqalishi jamiyatda ishonchsizlik va qutblanishni kuchaytirmoqda. Shu bois, raqamli iqtisodiyot global bogʻlanishni mustahkamlasa-da, axborot sifatini nazorat qilish, faktlarni tekshirish tizimlarini rivojlantirish va mahalliy madaniyatni asrash muhim strategik yoʻnalishga aylanmoqda.

Raqamli iqtisodiyot davlat boshqaruvi tizimiga ham bevosita taʼsir koʻrsatmoqda. Elektron hukumat (e-hukumat) tizimlari orqali fuqarolarga davlat xizmatlaridan foydalanish soddalasmoqda, bu esa oshkoralik va samaradorlikni oshirmoqda. Masalan, Oʻzbekistonda joriy etilgan my.gov.uz platformasi koʻplab davlat xizmatlarini raqamli shaklda taqdim etmoqda. Shu bilan birga, davlat tuzilmalari katta hajmdagi maʼlumotlarni tahlil qilish orqali sogʻliqni saqlash, jinoyatchilik, taʼlim va boshqa sohalardagi dolzarb muammolarni aniqlash hamda samarali choralar koʻrish imkoniga ega boʻlmoqda. Raqamli platformalar fuqarolarning siyosiy faolligini oshiradi, ularni jamiyat hayotida faol ishtirok etishga undaydi. Biroq shu bilan birga, onlayn dezinformatsiya, trolling va algoritmik manipulyatsiyalar siyosiy jarayonlarga nisbatan ishonchni susaytirishi va barqarorlikka putur yetkazishi mumkin.

Raqamli iqtisodiyot jamiyatni modernizatsiya qilish, iqtisodiy oʻsishni jadallashtirish va hayot sifatini oshirishda muhim vositaga aylanmoqda. U innovatsion texnologiyalarni joriy etish, xizmatlar sohasini optimallashtirish va iqtisodiy samaradorlikni oshirishga xizmat qilmoqda. Biroq bu jarayon bir qator muammolarni ham yuzaga

chiqarmoqda. Xususan, raqamli iqtisodiyotda ijtimoiy tengsizlik kuchayishi, ma'lumotlar xavfsizligining zaiflashishi, avtomatlashtirish natijasida ishsizlikning ortishi va mahalliy madaniy qadriyatlarning global platformalar bosimida yo'qolib borishi kabi tahdidlar mavjud.

Ushbu vaziyatda bir qator strategik tavsiyalar muhim ahamiyat kasb etadi. Eng avvalo, internet va raqamli qurilmalarga universal kirishni ta'minlovchi infratuzilmani rivojlantirish lozim. Shu bilan birga, raqamli ko'nikmalarni rivojlantirish va umrbod o'qitish tizimini yo'lga qo'yish, aholining barcha qatlamlarini raqamli dunyoga moslashtirishda muhim omildir. Qonunchilik sohasida esa ma'lumotlar maxfiyligi va kiberxavfsizlikni ta'minlovchi kuchli yuridik asoslarni ishlab chiqish va ularni samarali tatbiq etish talab etiladi. Madaniy muvozanatni ta'minlash nuqtayi nazaridan esa global axborot bosimi ostida milliy madaniyatni asrash va rivojlantirishga qaratilgan davlat siyosatini shakllantirish muhim.

Raqamli iqtisodiyotning jamiyatga ta'siri murakkab va ikki tomonlama xarakterga ega. Bir tomondan, u iqtisodiy o'sish va innovatsion taraqqiyotni rag'batlantiradi, yangi imkoniyatlar yaratadi. Boshqa tomondan esa, ijtimoiy tengsizlik, axborot xavfsizligi va madaniy erkinlik bilan bog'liq muammolarni keltirib chiqaradi. O'zbekiston kabi rivojlanayotgan mamlakatlar uchun raqamli iqtisodiyotni barqaror va inklyuziv shaklda rivojlantirishda infratuzilma, ta'lim va qonunchilikning mustahkamlanishi hal qiluvchi omil hisoblanadi. Ushbu tadqiqot natijalari Klaus Schwab (2016) tomonidan ilgari surilgan To'rtinchi sanoat inqilobi kontsepsiyasi hamda Erik Brynjolfsson va Andrew McAfee (2014) tomonidan ishlab chiqilgan "The Second Machine Age" asaridagi ilmiy xulosalar bilan uyg'unlikda bo'lib, O'zbekiston sharoitida ayniqsa raqamli tengsizlik muammosiga alohida e'tibor qaratish zarurligini ko'rsatmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Raqamli iqtisodiyot jamiyat hayotini tubdan o'zgartirmoqda. U iqtisodiy o'sish, samaradorlik va hayot sifatini oshirishda muhim omilga aylanmoqda. Biroq uning ijobiy ta'siridan to'liq foydalanish uchun mavjud muammolarni bartaraf etish zarur. Ayniqsa, O'zbekiston sharoitida raqamli infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmagani, raqamli savodxonlikning pastligi va shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligining zaifligi kabi muammolar bu jarayonning samaradorligiga to'siq bo'lmoqda.

Ushbu holatlarni hisobga olgan holda, bir qator strategik choralarni amalga oshirish maqsadga muvofiq. Avvalo, raqamli infratuzilmani rivojlantirish, ayniqsa qishloq hududlarida yuqori tezlikdagi internetga kirishni kengaytirish zarur. Bu raqamli xizmatlardan foydalanish imkoniyatini butun aholi uchun ta'minlaydi. Shuningdek, ta'lim tizimiga raqamli savodxonlikni oshiruvchi maxsus dasturlarni joriy etish lozim. Bu nafaqat yosh avlod, balki barcha yoshdagi fuqarolarni raqamli dunyoga moslashtirishga xizmat qiladi.

Shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish sohasida esa xalqaro tajribaga asoslangan holda kuchli qonunchilik bazasini shakllantirish va amaliyotga joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, raqamli tengsizlikni kamaytirish maqsadida kam ta'minlangan qatlamlarga subsidiya va grantlar ajratish orqali ularga zarur texnologik vositalarni taqdim etish mumkin. Bu chora-tadbirlar raqamli jarayonlardan barcha fuqarolar teng foydalanishini ta'minlaydi.

Yuqorida keltirilgan takliflar raqamli iqtisodiyotning jamiyatga ijobiy ta'sirini kuchaytirishga, iqtisodiy va ijtimoiy inklyuziyani ta'minlashga, hamda O'zbekistonning raqamli rivojlanish yo'lida barqaror yuksalishiga xizmat qilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 29-iyundagi "O'zbekiston Respublikasining soliq siyosatini takomillashtirish konsepsiyasi to'g'risida"gi PF-5468-sonli farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 2-martdagi "2017–2021-yillar davomida O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasini 'Ilm, ma'rifat va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish yili'da amalga oshirishga oid davlat dasturi to'g'risida"gi PF-5953-sonli farmoni.
3. Mirzaqul o'g'li, B.O.R. (2023). Hududlarda ishbilarmonlik muhitini yaxshilash, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni yanada rivojlantirishni rag'batlantirish usullari.
4. Baytanov, O.R. (2017). O'zbekistonda soliq tizimini takomillashtirish orqali oilaviy tadbirkorlikni yanada rivojlantirish. Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar, 6, 62–68.
5. Baytanov, O'. (2023). Mamlakat eksport salohiyatini soliq imtiyozlari vositasida rag'batlantirish. Volume: 03, Issue: 03, Mart; ISSN: 2181-2624.
6. Baytanov, O'. (2023). O'zbekistonda oziq-ovqat sanoati rivojlanishining hozirgi holati. Volume: 03, Issue: 03, Mart; ISSN: 2181-2608.
7. Rasulova, D.V. (2023-yil 21-iyun). Tadbirkorlik subyektlari eksportini rivojlantirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish. Biznes va iqtisodiyotda raqamli transformatsiya: Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari.
8. Rasulova, S., & Jabborova, Z. (2019). Principal Directions on the Development of Entrepreneurship. International Finance and Accounting, 2019(3), 18.
9. O'zbekiston Respublikasi Statistika qo'mitasi rasmiy sayti: https://stat.uz

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2025. № 6

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz